

het komende jaar misschien?

preek over **Lucas 13,6-9**
oudjaarsavond 2019

bijbellezing Jesaja 5,1-7; Lucas 13,1-5

Bedum, 31 december 2019

ds Marten de Vries

Gemeente van Jezus Christus
Mijn zussen, mijn broers door Hem,

moskee in Christchurch

Iedereen en niemand kijkt achterom vandaag. Wat is er allemaal gebeurd in 2019? Duncan Laurence won het Eurosongfestival en Rico Verhoeven versloeg Badr Hari. Boeren gingen met hun tractoren naar Den Haag en Derk Wiersum werd geliquideerd. Er is een nieuw Nederlands warmterecord van 40,7 graden, de Notre Dame stond in brand en in Albanië stierven tientallen mensen door een krachtige aardbeving. Vier doden door een schietincident in een tram in Kanaleneiland: een Turk. En in een moskee in Christchurch stierven tientallen moslimvluchtelingen door schoten uit automatische wapens van een geradicaliseerde Australiër. Enzovoort, enzovoort. Wat doet, wat zegt het jou?

een nieuwe dominee

En als we terugblikken als kerkelijke gemeente? Ziekte, operaties, ongeneeslijke ziekte en sterfgevallen. Maar er was ook zoveel goeds. Kinderen werden geboren en gedoopt, jongeren legden belijdenis van hun geloof af. Jezus Christus gaf ons nieuwe oudsten, een diaken en een heel rijtje pastoraal- en diaconaal medewerkers; en, niet te vergeten: we kregen een nieuwe dominee. Vrijheid van godsdienst, elke zondag twee erediensten, plusgroep op zondag, door de week allerlei activiteiten voor jongeren en ouderen. En persoonlijk? Met wat voor saldo sluit jij het jaar af? Ben je gefrustreerd, trots, dankbaar? En eh... ook nog 'vrucht van de Geest'¹ gescoord?

'het jubeljaar is aangebroken'

Ook Jezus evalueert. In Lucas 13. Het is op de grens van Oud en Nieuw. De oude dominee heeft z'n oudejaarsavondpreek gehouden: "Breng vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn. De bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vruchten draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen."² Na Johannes kwam Jezus zelf. De nieuwe voorganger heeft, met een preek over Jesaja 61, het 'jubeljaar'³ aangekondigd: "De Geest van de Heer rust

---

¹ Galaten 5,22.

² Lucas 3,8.9.

³ Leviticus 25.

op Mij, want Hij heeft Mij gezalfd om een genadejaar van de Heer uit te roepen.”⁴ Wat heeft de vijgenboom opgeleverd?

“genade spreidt haar morgenrood”

Wat had het oude jaar gebracht? Het was compleet Jesaja 5. “God maakte zijn woorden aan Jakob bekend, zijn wetten en voorschriften aan Israël. Met geen ander volk had Hij zich zo verbonden.”⁵ Israël, ‘de wijngaard van de HEER’. Geen recht maar onrecht, ‘rechtsverkrachting’ in plaats van ‘rechtsbetrachting’.⁶ Met Jezus begon het jaar nul. Maar wat heeft het nieuwe jaar gebracht? Nou? De tuinman heeft het nóg niet opgegeven. Wanneer de klok straks twaalf slaat, de mist is opgetrokken en Gods ‘genade haar morgenrood weer spreidt’⁷ komt er een nieuwe ronde met nieuwe kansen. Gelegenheden gemist? Het komende jaar misschien?

Het komende jaar misschien? :

het thema voor de laatste 2019-preek.

Twee vragen:

wat heeft het oude jaar gebracht?

wat wordt in 't nieuwe jaar verwacht?

wat heeft het oude jaar gebracht?

klokkijken kunnen ze niet

Jezus is op weg naar Jeruzalem.⁸ Teneinde zijn missie te voltooien waarvoor Hij is geboren. Onderweg ‘predikt Hij en geneest’.^{9,10} Als vervulling van psalm 147: “Hij zal de diep bedroefden helpen, het bloeden van hun wonden stelpen.”¹¹ En over het vuurwerk van de aanstaande jaarwisseling.¹² Hij wijst op een vreemde tegenstrijdigheid: mensen kunnen het weer voorspellen: “Wanneer jullie een wolk zien opkomen in het westen, zeggen jullie meteen dat er regen op komst is en wanneer jullie merken dat de wind uit het zuiden komt, zeggen jullie dat er hitte op komst is,”¹³ maar klokkijken kunnen ze kennelijk niet.

als dát geen ‘teken van de tijd’ was

Dat is het slot van hoofdstuk 12. Dan komen enkele mensen met het verhaal op de proppen over pelgrims uit Galilea. Die waren naar Jeruzalem gekomen om te offeren. En toen hadden – als represaillemaatregel tegen oproerkraaiers? – de soldaten van Pilatus – je weet wel... – henzélf afgeslacht; en hun bloed gemixt¹⁴ met dat van hun offervee. (Heiligschennis tot en met: die

⁴ Lucas 4,16-19; Jesaja 61,1.2; Leviticus 25,10.

⁵ Psalm 147,19.20

⁶ Jesaja 5,7.

⁷ Naar Liedboek voor de Kerken ('73) gezang 26:1, laatste regel.

⁸ Lucas 9,51.

⁹ Naar Opwekking 347.

¹⁰ Lucas 11,14.

¹¹ De Nieuwe Psalmberijming psalm 147:1.

¹² Lucas 12,49.

¹³ Lucas 12,54.55.

¹⁴ ‘μικτυμι’ > ‘εμιξεν’.

soldaten mochten daar niet eens komen;¹⁵ en dan de verontreiniging van het offer...) Als dát geen ‘teken van de tijd’ was!¹⁶ Maar zo kent Jézus er nog wel één. Kwam wat dichterbij. Een ingestorte toren waaronder achttien Jeruzalemmers de dood vonden.

‘pronkjewail ien golden raand’

Vervolgens vertelt Jezus opnieuw een beeldverhaal. Over een fruitteler die in zijn wijngaard een vijgenboom plantte. Op zich kan een vijgenboom met minder toe: hij groeit – ook in een ander bijbelhoofdstuk – prima aan de wegkant.¹⁷ Maar ongebruikelijk is het niet, zo’n ‘pronkjewail ien golden raand’; combinatie van hapje en drankje.¹⁸ Herkenbaar in de Bijbelse uitdrukking ‘onder z’n wijnrank en vijgenboom zitten’.¹⁹ Logisch dat eigenaar na verloop van tijd de vruchten plukken wil: vroege voorvijgen of zware zoete. Hij zoekt onder het blad. Ook normaal: het is een soort ficus (hetzelfde woord als ‘vijg’)²⁰ met grote, dikke bladeren. Maar vergeefs ...

hij is er helemaal klaar mee

Drie jaar heeft de boom kans gehad. Eigenlijk zeven: eerst moest hij volgens de Tora drie jaar onaangeroerd blijven. In jaar vier jaar waren de vruchten voor God. De opbrengst zou dan extra groot zijn.²¹ Maar... er viel niks te offeren, niks te smullen. De boer is er helemaal klaar mee: kappen ermee. Hij richt zich tot de hovenier: ‘Die boom neemt alleen maar ruimte in beslag. Hij onttrekt met z’n grote wortels voor niks voedingsstoffen aan de grond. Leg “de bijl maar aan de wortel van de boom”, hak hem om.’ ‘Uit’ staat er letterlijk.²² met wortel en tak.

slechts lege Hosannabladeren

Wat is de bedoeling? Anders dan in Jesaja 5 is de wijngaard Gods wereld. De vijgenboom staat voor het Joodse volk: Gods oogappel.²³ Alles deed God voor zijn lievelingsnatie.²⁴ Voortdurend stuurde Hij tuiniers: profeten, voor de best mogelijke zorg. Uiteraard heeft Hij recht op resultaat. Hij oefent geen snelrecht uit. Zoékt echt naar vrucht. Maar ... vindt straks, alle preken en levensverlengende genezingswonderen ten spijt, slechts lege Hosannabladeren.²⁵ Zijn publiek moet zich niks verbeelden. Het incident met die Galileeërs is een teken aan de wand²⁶ voor iedereen die zonder hart voor God z’n vaste vrijwillige bijdrage op het altaar legt.

“wie van Hem waren hebben Hem niet aangenomen”

“Hij kwam naar wat van Hem was, maar wie van Hem waren hebben Hem niet ontvangen.”²⁷ Zeven jaar Oude Verbond en daarna drie jaar ‘Christus op aarde’.²⁸ “Als ik wil oogsten zijn er geen druiven aan de wijnstok, geen vijgen aan de vijgenboom, en zijn de bladeren verdord” – klaagt God al via Jeremia.²⁹ God zit niet vast aan Jezus’ bloedverwanten: “Hij kan ook uit

¹⁵ Handelingen 21,28

¹⁶ Matteüs 16,3.

¹⁷ Matteüs 21,19-21; Marcus 11,12-14.

¹⁸ Martin van Veelen, De gelijkenissen, 107.

¹⁹ I Koningen 4,25; vergelijk II Koningen 18,31; Micha 4,4; Zacharia 3,10;

²⁰ Ficus carica.

²¹ Leviticus 19,23-25.

²² ‘εκκοπτω’.

²³ Deuteronomium 32,9.10; Zacharia 2,8.

²⁴ De Nieuwe Psalmberijming psalm 147:7.

²⁵ Matteüs 21,9; Marcus 11,9.10; Johannes 12,13.

²⁶ Daniël 5,5;25-29.

²⁷ Johannes 1,11.

²⁸ Naar Jakob van Bruggen, serie: Commentaar op het Nieuwe Testament.

²⁹ Jeremia 8,13; vergelijk Hosea 9,10; Micha 7,1.

stenen kinderen van Abraham verwekken”.³⁰ Stad plus tempel gaan eraan.³¹ **Het komende jaar misschien?** “Uit het oosten, westen, noorden en zuiden zullen ze komen, en zij zullen aan tafel genodigd worden in het koninkrijk van God.”³²

Gods megafoon: ‘Hé, jij daar...’

Wat heeft het oude jaar gebracht? Jezus identificeerde oorlogen, aardbevingen, epidemieën en hongersnoden als wake up calls:³³ Idlib, Durrës, Congo, Jemen. Of je uit Galilea kwam of uit Israëls hoofdstad, knielt in een Nieuw-Zeelandse moskee of bidt in een kerk in Texas, je kunt in één keer dood zijn. Op geregelde tijden toetert Gods megafoon.³⁴ ‘Hé jij daar, kan ik bij jou ‘vruchten van geloof en bekering’ oogsten?’³⁵ Wat is jouw kerkelijke betrokkenheid waard? ‘t Is toch geen vijgenblad om je geestelijke naaktheid te bedekken? En jullie, GKv, nemen jullie terecht eigen ruimte in beslag binnen het palet van denominaties?’

wat wordt in ’t nieuwe jaar verwacht?

rooien kan altijd nog

Het verhaal gaat verder. De wijngaardenier is het er nog niet mee eens. Hij legt zich er niet direct bij neer. Hij wil de boom nog één jaar geven. Daar zegt ie tegen z’n baas – in het Grieks staat er ineens een tegenwórdige tijd; het wordt lévendig verteld:³⁶ hij zal nog es extra aandacht aan de boom besteden. Hij zal de grond eromheen losmaken, hij zal de wortels afsteken, hij zal de boom bemesten. Een uiterste remedie. Zwaar overdreven natuurlijk voor een vijgenboom. Maar hij wil er graag van alles én nóg wat aan gedaan hebben. Rooien kan altijd nog.

niet voor ‘rechtvaardigen’ maar voor ‘zondaars’

Wie herkent niet de (be)middelaar? Abraham die voor Sodom pleit: “Stel dat het er maar tien zijn...”³⁷ Mozes die na terugkeer van de twaalf verspieters in de bres springt voor zijn volksgenoten, slecht van vertrouwen. De HÉÉR zegt: “Ik zal het volk met de pest treffen en het verhinderen het land in bezit te nemen.” Mózes: “Ik smEEK U, toon uw grote trouw en vergeef dit volk zijn schuld, zoals U het steeds vergiffenis hebt geschonken.”³⁸ Jezus is advocaat, niet voor ‘rechtváárdigen’ maar voor ‘zóndaars’.³⁹ Straks hángt Hijzelf maar bidt: “Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.”⁴⁰

‘hak Mij maar om’

Gods Zoon wil nog investeren in Gods volk. Gods lievelingsstad⁴¹ gaat Hem aan ‘t hart. De boom verdient het om gesloopt te worden. Jezus pleit voor uitstel van executie. “Hak Mij dan maar om,” zegt Hij. ‘Hang me aan de hoogste boom’.⁴² Zichtbaar voor iedereen, zoals de slang

³⁰ Matteüs 3,9.

³¹ Lucas 21,5-33.

³² Lucas 13,29.

³³ Lucas 21,10.11.

³⁴ Naar C.S. Lewis, Gods megafoon (The Problem of Pain).

³⁵ Dordtse Leerregels I § 9.

³⁶ “Ο δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ,...”.

³⁷ Genesis 18,32.

³⁸ Numeri 14,12.19.

³⁹ Lucas 5,32.

⁴⁰ Lucas 23,34.

⁴¹ Psalm 87,2.

⁴² Vergelijk Johannes 3,14; 8,28; 12,32.33; ook: Jesaja 52,13.

van Mozes in de wildernis.⁴³ Maar ze zágén Hem niet hangen. “Jeruzalem, Jeruzalem, hoe vaak heb Ik je kinderen niet bijeen willen brengen zoals een hen haar kuikens onder haar vleugels hoedt, maar jullie hebben het niet gewild,” huilt Jezus verderop in het hoofdstuk. Morgen komen de Romeinen: Siloam in 't kwadraat.

“how blessed you are...”

“Door hun overtreding konden de heidenen worden gered,” schrijft apostel Paulus naderhand aan de kerk van Rome.⁴⁴ Maar ‘loten van een wilde struik’, geënt op een edele olijfboom, moeten zich niks verbeelden.⁴⁵ Een gewaarschuwde tak telt voor twee.⁴⁶ Zoals Christus zich met onze gemeente bemoeit. In 2019 alleen al. Financiële middelen. Geen geloofsvervolgung. Wekelijks roepen ‘gezanten van Christus’ ons op: “Laat u met God verzoenen.”⁴⁷ Zondag aan zondag bemesting, nieuwe zuurstof, snoeien en krenten van ranken.⁴⁸ “You don’t know how blessed you are in Bedum,” zeggen ze in Tirana. Pákken wij onze kansen? Zíjn we wat we héten: ‘Martyria-’, ‘Getuigeniskerk’?

trek je kanskaart

Na de countdown begint genadejaar 2020. Wat wordt in 't nieuwe jaar verwacht? Vijgen! Een hippe kerk? Zonder “Liefde, vreugde en vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing”⁴⁹ klinken de beste band en de schetterendste kornet in Gods oren als slechts ‘blad-muziek’. Wij spelen in blessúretijd. Verleend door God op voorspraak van Jezus – die bij Hem ‘op rechts speelt’.⁵⁰ Trek je kanskaart. ‘Ga verder naar Micha. Doe wat de HEER wil: ‘recht doen’, ‘trouw betrachten’, ‘nederig de weg van God gaan’.⁵¹ God is lankmoedig jegens de GKv en hun synode. Heeft geduld met de wereld en hulpeloze wereldebwoners!⁵²

de takken buigen door

“God is goed en geduldig, Hij wacht lang met straffen. Jij denkt: Zo’n God hoef ik niet serieus te nemen! Maar dan begrijp je het niet. God is juist goed voor je: Hij geeft je de kans om een nieuw leven te beginnen.” Nóg een uitspraak van Paulus, letterlijk ‘in gewone taal’ geciteerd.⁵³ Vroeger liep het vers uit op ‘boetvaardigheid’.^{54;55} Hoe meer vrucht, des te meer buigen de takken door. ‘Laagbijdegrondse’ gelovigen tonen dat ze schuldbewust zijn. Het kwam er niet altijd van, dat vrucht dragen. **Het komende jaar misschien?** Met beide handen grijpen ze de geboden mogelijkheid in 2020.

‘vol van vruchten van gerechtigheid’

We kijken achteróm en voorúit. Het is niet makkelijk om de geschiedenis ‘op heterdaad te betrappen’ – zoals Geert Mak tegenwoordig achteraf doet.⁵⁶ Maar Jezus zei ook dít: “Kijk

⁴³ Johannes 3,14; Numeri 21,4-9.

⁴⁴ Romeinen 11,11.

⁴⁵ Romeinen 11,17.18.21.22.

⁴⁶ Vergelijk I Korintiërs 10,6.

⁴⁷ II Korintiërs 5,20.

⁴⁸ Johannes 15,2.

⁴⁹ Galaten 5,22.23.

⁵⁰ Romeinen 8,34.

⁵¹ Micha 6,8.

⁵² II Petrus 3,9.

⁵³ Romeinen 2,4 – Bijbel in Gewone Taal.

⁵⁴ ‘μετανοια’

⁵⁵ NBG-’51.

⁵⁶ Televisieserie ‘In Europa – de geschiedenis op heterdaad betrapt’; naar aanleiding van Geert Mak, Grote verwachtingen’

naar de vijgenboom. Als je ziet dat hij uitloopt, weet je dat de zomer in aantocht is.”⁵⁷ Het kan éérsst nog goed wínteren. Maar “Al zal de vijgenboom niet bloeien, al zal de wijnstok niets voortbrengen, toch zal ik juichen voor de HEER, jubelen voor de God die mij redt.”⁵⁸ Als je zélf ‘op de dag van Christus’ maar ‘vol bent van de vruchten van de gerechtigheid’, te danken aan Jezus Christus.⁵⁹

Amen

---

⁵⁷ Lucas 21,29-30.

⁵⁸ Habakuk 3,17.18.

⁵⁹ Filippenzen 1,10.11.